

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ

СТОЙКА ВІТАЛІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 338.48(477)

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ
ІНВЕСТИВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ**

Спеціальність
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Чернігів – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки підприємства, фінансів та туризму Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Савченко Володимир Федорович
Чернігівський державний інститут економіки і управління,
професор кафедри економічної теорії

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Беседін Василь Федорович
Науково-дослідний економічний інститут Міністерства
економічного розвитку і торгівлі, головний науковий
співробітник відділу економічної стратегії, прогнозування,
економіки та державних цільових програм

кандидат економічних наук, доцент

Курмасв Петро Юрійович
Уманський державний педагогічний університет імені Павла
Тичини, доцент кафедри економіки підприємства, фінансів і
туризму

Захист відбудеться „ ” травня 2011 р. о 14 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 79.137.01 в Чернігівському державному інституті економіки і управління за адресою: 14033, м. Чернігів, вул. Стрілецька, 1.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Чернігівського державного інституту економіки і управління за адресою: 14033, м. Чернігів, вул. Стрілецька, 1.

Автореферат розісланий „ ” квітня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

В.Г. Маргасова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах глобалізації та інтеграції України у світовий простір постає питання формування власних конкурентних переваг на основі наявного потенціалу природних, людських, фінансових, капітальних ресурсів та їх ефективного використання. В Україні однією з пріоритетних галузей, яка може стати її конкурентною перевагою, є туризм. Водночас, наявність значного природного потенціалу туристичної галузі в українській економіці не доповнюється адекватною системою забезпечення її розвитку та ефективного функціонування. Ресурси не використовуються належним чином через низький рівень розвитку інфраструктури, особливо транспортної; якість готельних послуг не відповідає вимогам міжнародних стандартів; високі ціни не адекватні низькому рівню сервісу та асортименту туристичних послуг; розвиваються переважно виїзний і внутрішній туризм.

Основною причиною зазначених недоліків виступає дефіцит коштів, необхідних для інвестування в туристичну галузь. Саме тому надзвичайно актуальною для України є проблема залучення інвестицій у туристичну галузь, які необхідні для модернізації, впровадження нових технологій, зростання валютних надходжень, збільшення робочих місць, підвищення рівня життя населення. Першочергове значення проблеми притоку інвестицій для розвитку туристичної галузі посилює необхідність дослідження позитивного досвіду активізації інвестиційної діяльності підприємств у країнах світу, пошук нових форм організації та управління туристичною діяльністю, посилення інноваційного характеру інвестицій в туризмі.

Теоретичні основи інвестиційної діяльності та її особливості в різних сферах економіки глибоко досліджено в роботах відомих зарубіжних вчених, зокрема: Е. Домара, Дж. Кейнса, К. Маркса, А. Маршалла, А. Пігу, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, Р. Солоу, П. Фішера, М. Фрідмена, Е. Хансена, Р. Харрода, Р. Хоутрі, Й. Шумпетера. Питання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку висвітлюються вітчизняними економістами, такими як: Ю. Бажал, В. Беседін, З. Варналій, Т. Вахненко, О. Гаврилюк, А. Галицький, В. Геєць, О. Гонта, А. Гриценко, Б. Губський, В. Зимовець, Н. Ковтун, В. Корнєєв, М. Крачило, М. Крупка, П. Курмаєв, О. Махмудов, А. Музиченко, В. Осецький, Б. Панасюк, В. Савченко, В. Семиноженко, М. Скрипниченко, Д. Стеченко, О. Удалих, В. Шевчук, Л. Федулова, А. Чухно та інші. Вагомий внесок у вивчення економічної ефективності і організації в галузі туризму здійснили Г. Алєйнікова, І. Балабанов, А. Гайдук, В. Герасименко, В. Гуляєв, М. Долішній, Л. Дядечко, А. Здоров, В. Квартальнов, М. Мальська, Н. Фоменко, В. Худо, А. Чудновський, В. Янкевич та ін.

Попри значні напрацювання у дослідженні принципів питань активізації інвестиційної діяльності, залишаються недостатньо розкритими та обґрунтованими ряд наукових і практичних проблем: формування сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі; обґрунтування системи заходів державного управління по активізації інвестування в туризмі, у тому числі – взаємоузгодженість загальнодержавного та регіонального рівнів

управління, удосконалення методів стимулювання інвестування, налагодження системи вибору та реалізації інвестиційних проектів на основі економічної ефективності та ін.

Актуальність проблем, пов'язаних з необхідністю вдосконалення методів формування стратегії і тактики інвестування в туристичній галузі, визначила тему дисертаційної роботи, зумовила зміст, мету, завдання та структуру досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною комплексної наукової теми економічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини „Аналіз економічного і соціального стану регіону та визначення пріоритетів і перспектив його розвитку” (державний реєстраційний № 0106U012337). Особистий внесок автора полягає у проведенні оцінки стану та перспектив розвитку туристичної галузі України як пріоритетної сфери інвестування та розробці інвестиційно-інноваційної моделі розвитку регіонального туризму (довідка № 1429/01 від 20.09.2010 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичних засад та методичних і практичних рекомендацій щодо активізації ефективної інвестиційної діяльності в туристичній галузі.

Реалізація мети дисертаційної роботи зумовила необхідність розв'язання таких завдань:

- дослідити економічну природу та особливості інвестиційної діяльності в туристичній галузі;
- систематизувати зарубіжний досвід використання регуляторів інвестиційної діяльності в туристичній галузі з метою оцінки можливостей їх адаптації до вітчизняних умов;
- виявити основні напрямки формування сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі України;
- оцінити стан та перспективи туристичної галузі України в якості пріоритетної сфери інвестування;
- обґрунтувати модель регіонального туристичного комплексу для забезпечення конкурентних переваг регіонального туризму;
- обґрунтувати необхідність диверсифікації джерел фінансування інвестицій в індустрію туризму;
- розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління інвестиціями на основі впровадження інноваційних підходів на підприємствах туристичної галузі.

Об'єктом дослідження є процеси інвестування та розвитку туристичної галузі в системі національної економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, науково-методичні та практичні засади активізації процесів інвестування туристичної галузі.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод пізнання дії економічних законів у туристичній галузі економіки України в їх розвитку, взаємозв'язку і взаємодії. У процесі дослідження використовувалися як загальні методи наукового пізнання, так і специфічні методи економічної науки: аналізу і синтезу, логічний, порівняльний і

системний аналіз, кількісний і порядковий підходи, узагальнення і систематизація статистичних даних та інші. За допомогою системного підходу, як загальнометодологічного принципу дослідження інвестиційного процесу, визначена роль інвестицій в освоєнні підприємствами індустрії туризму ринку туристичних послуг. При обґрунтуванні основних джерел інвестування в розвиток галузі туризму використані методи аналізу та синтезу. Метод статистичних групувань застосовувався при проведенні аналізу діяльності підприємств туристичної індустрії. Також використаний кореляційний аналіз при виявленні факторів, що впливають на ефективність інвестування. Для визначення основних критеріїв економічної ефективності інвестицій застосовано економіко-математичний метод. За допомогою економіко-статистичних методів було проаналізовано стан і динаміку розвитку національної туристичної галузі. Метод моделювання використаний при створенні моделі регіонального туристичного комплексу, моделі залежності ефективності інвестицій від інвестиційних рішень та ризиків і комплексної інноваційної моделі системного дослідження конкурентоспроможності туристичної галузі.

Теоретичною основою дослідження є теорії ринкової економіки, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань інвестування в галузі економіки, фінансово-економічного аналізу діяльності суб'єктів господарювання, законодавчі та інші нормативно-правові акти.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, офіційні статистичні дані Державного комітету статистики України, Державної служби туризму і курортів, Міністерства культури України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше:

– запропоновано підходи щодо формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку туризму на основі регіональних туристичних комплексів, які виступають групою взаємопов'язаних підприємств і структур туристичної індустрії та інших галузей, що взаємодіють і взаємодоповнюють один одного при створенні комплексного туристичного продукту; доведено, що реалізація ідеї регіонального туристичного комплексу в системі національної економіки сприятиме формуванню та посиленню конкурентних переваг регіонів в контексті національної стратегії підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку;

– розроблено матрицю функціонального розподілу системи управління інвестиціями в туризмі на основі кодування функцій, функціональних підсистем, завдань і відповідних документів, автоматизації інформаційних процесів; обґрунтовано, що застосування такої матриці дозволить забезпечити комплексний підхід при проектуванні, аналізі та реалізації інвестиційних процесів у туризмі;

удосконалено:

– алгоритм оцінки ефективності інвестицій у туризмі на основі порівняння декількох альтернативних інвестиційних проектів: для цього запропоновано програмне забезпечення розрахунків ефективності різних проектів, що дозволить вирішити проблему відбору найбільш доцільних для інвестування проектів

у туристичній галузі на регіональному та національному рівнях;

– теоретичні засади визначення поняття „туристичні інвестиції”, яке, на відміну від існуючих підходів сприйняття інвестицій в якості довгострокових вкладень капіталу з метою отримання прибутку, наголошує на комплексному (екологічному, економічному, культурному, оздоровчому та ін.) значенні туристичної галузі для забезпечення сталого розвитку національної економіки та формуванні її конкурентних переваг;

– комплексну інвестиційно-інноваційну модель забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі, побудовану на системній дії інвестиційно-інноваційних чинників, які забезпечують функціонування і розвиток економічних суб'єктів на горизонтальному рівні (технології, інфраструктура, конкуренція, попит, суміжні галузі та ін.), включених в єдину вертикаль управління (національна економіка – туристична галузь – регіональний туристичний комплекс – туристичне підприємство) та підпорядкованих стратегічній меті – забезпеченню конкурентоспроможності туристичної галузі в системі національної економіки України;

дістало подальшого розвитку:

– обґрунтування доцільності та основних параметрів застосування принципу диверсифікації фінансування інвестиційних проектів у сфері туризму, реалізація якого передбачає, по-перше, використання різноманітних (у тому числі інноваційних, венчурних для реалізації ризикових інвестицій) форм фінансування, по-друге, пріоритетність для туристичної галузі схем спільного фінансування (у тому числі із змішаних джерел), по-третє, необхідність залучення державного фінансування усіх рівнів державного управління (національного, регіонального і місцевого) та різноманітних цільових програм (наприклад, Євро 2012); доведено, що диверсифікація фінансування інвестицій в туризмі забезпечить мінімізацію ризиків, посилення зацікавленості і відповідальності всіх учасників проектів та, як наслідок, – підвищення ефективності інвестицій;

– напрями удосконалення механізму стимулювання інвестицій у розвиток туристичної галузі, якій притаманні недостатність інвестиційних ресурсів та неефективність їх використання; доведено, що збільшення інвестування може бути досягнуто через створення сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі за допомогою стимулюючого оподаткування, активізацію процесу кредитування, одним з ключових елементів чого запропоновано створення Українського туристичного банку, в діяльності якого будуть враховані інтереси всіх зацікавлених сторін (вкладників, кредиторів і держави).

Практичне значення одержаних результатів дисертації полягає в удосконаленні механізму управління інвестиційним процесом у туристичній галузі. Доцільним є використання рекомендацій на національному, регіональному рівнях та на рівні окремих туристичних фірм. Окремі пропозиції автора дисертаційної роботи знайшли практичне застосування у діяльності приватного підприємства „Інвест маркетинг груп” (практичні рекомендації щодо удосконалення системи управління інвестиціями та алгоритм розрахунку ефективності інвестиційних проектів використані при розробці бізнес-планів підприємства на 2010 та 2011 роки, довідка № 284 від 09.06.2010 р.); у практиці

державного управління, про що свідчать довідки про впровадження від: Державної служби туризму і курортів (м. Київ) (розробка комплексної інвестиційно-інноваційної моделі системного дослідження конкурентоспроможності туристичної галузі, врахованої при формуванні матеріалів проекту Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2011–2015 роки, та моделі регіонального туристичного комплексу, довідка № 14/08–647 від 23.07.10 р.); туристичної компанії ТОВ „Аби не дома” (м. Чернігів) (матриця функціонального розподілу системи управління інвестиціями в туризмі використана при розробці бізнес-плану компанії на 2011 рік, довідка № 58 від 17.08.2010 р.). Теоретичні результати дослідження використовувалися в навчальному процесі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини при викладанні дисциплін „Інвестування”, „Управління проектами”, „Економіка туризму”, „Організація підприємницької діяльності в туризмі” (довідка № 1428/01 від 20.09.2010 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, висновки і пропозиції, подані в дисертації, автор одержав самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення та ідеї, що належать здобувачеві. Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві, наведено окремо в списку публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях, серед яких: XII Міжнародна науково-практична конференція „Інвестиції XXI століття: соціальні аспекти інноваційного розвитку” (м. Умань, 2007 р.); XIV Міжнародна науково-практична конференція „Економіка України: макропроблеми розвитку” (м. Умань, 2008 р.); четверта Міжнародна науково-практична конференція „Розвиток наукових досліджень, 2008” (м. Полтава, 2008 р.); XVI Міжнародна науково-практична конференція „Інновації, як пріоритетна сфера інвестування в Україні” (м. Умань, 2009 р.); Міжнародна науково-практична конференція „Культурна спадщина України” (м. Умань, 2009 р.); XVI Міжнародна науково-практична конференція „Інновації як пріоритетна сфера інвестування в Україні” (м. Умань, 2009 р.); I Міжнародний економічний форум „Глобальні виклики і національні перспективи” (м. Умань, 2009 р.); II Міжнародний економічний форум „Стратегія інноваційного розвитку економіки регіонів” (м. Умань, 2010 р.); Міжнародна науково-практична конференція „Проблеми та перспективи інноваційного розвитку економіки” (м. Умань, 2010 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція „Реформування економіки України: стан та перспективи” (м. Умань, 2011 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в 14 працях (13 – одноосібних, 1 – у співавторстві), у тому числі: 5 – параграфи у колективних монографіях, 5 – статті у фахових виданнях, 4 – в інших виданнях. Загальний обсяг опублікованого матеріалу, що належить особисто автору, становить 4,2 друк. арк., у том числі у фахових виданнях – 2,28 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний

обсяг роботи становить 220 сторінок друкованого тексту. Дисертація містить 12 рисунків на 12 сторінках (з них 3 займають окремі сторінки), 13 таблиць на 13 сторінках. Список використаних джерел включає 251 найменування і займає 25 сторінок, 7 додатків розміщено на 7 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наукову новизну дисертації та практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі „Теоретико-методологічні основи інвестування туристичної галузі”** розглядаються основні напрями дослідження інвестицій в економічній науці, вивчено зарубіжний досвід використання регуляторів інвестиційної діяльності в туристичній галузі та оцінено можливості їх адаптації до вітчизняних умов, здійснено комплексний аналіз інвестиційного середовища в туристичній галузі України та виявлено основні напрямки його формування.

Дисертантом проведено ґрунтовний аналіз праць, в яких досліджуються теоретичні основи інвестиційної діяльності та її особливості в різних сферах національної економіки. На основі проведеного автором теоретичного аналізу підходів до визначення сутності інвестицій запропоновано поняття „туристичні інвестиції”. На відміну від існуючого сприйняття інвестицій тільки в якості довгострокових вкладень капіталу з метою отримання прибутку, автор наголошує на комплексному (економічному, екологічному, культурному, оздоровчому та ін.) значенні туризму і відповідно – інвестицій в цю галузь для забезпечення сталого розвитку національної економіки та формування її конкурентних переваг. З огляду на виняткову важливість туристичних інвестицій як одного з ресурсів розвитку економіки на регіональному та національному рівнях, а також необхідність здійснення інновацій і впровадження сучасних технологій у діяльність туристичних підприємств, автором відстоюється позиція розширення спектру інвестицій за рахунок включення освітніх інвестицій, метою яких виступає забезпечення підготовки фахівців інноваційного типу.

Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду дозволив автору зробити висновок, що успішний розвиток туристичної галузі неможливий без активного впливу держави на умови її функціонування. Участь держави полягає у: зниженні ціни інвестицій у туристичні проекти, що включає позики за вигідними відсотками, встановленні податкових пільг, захисті від подвійного оподаткування; продажі, оренді землі або об'єктів інфраструктури за ціною, нижчою ринкової; прямих субсидіях, наданні гарантій на інвестиції з метою залучення іноземних інвесторів. Вибір варіанту управління інвестиціями в індустрії туризму залежить від специфіки економічного розвитку країни. У роботі доведено, що в Україні управління інвестиціями, яке ґрунтується на розподілі повноважень між загальнодержавними та регіональними рівнями державного управління, має доповнюватися координацією діяльності громадських організацій та активною співпрацею з потенційними інвесторами, у тому числі іноземними.

Створення привабливого інвестиційного середовища є таким же важливим

завданням держави, як і забезпечення економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення. Автором встановлено, що ключовим питанням ефективного управління інвестиціями в туристичній галузі є створення позитивного іміджу України, відновлення довіри зі сторони вітчизняних та іноземних інвесторів. Певні заходи на шляху до цього вже зроблено прийняттям Податкового кодексу (зниження податкового навантаження: податок на прибуток – з 25 до 16%; податок на додану вартість – з 20 до 17%). В роботі запропонована система заходів у контексті створення сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі: встановлення ставки податку на прибуток для пріоритетних напрямів діяльності (в'їзний і внутрішній туризм) – 12,5%, для пасивних доходів (виїзний туризм) – 25%; звільнення від податку коштів, інвестованих у будівництво або реконструкцію туристичних об'єктів; надання фірмам, орієнтованим в своїй діяльності на в'їзний і внутрішній туризм, пільгових інвестиційних кредитів на термін до 10 років з відсотковою ставкою 3% із компенсацією різниці в процентних ставках державою; налагодження системи страхування інвестицій у галузі туризму та ін.

У другому розділі „Оцінка стану інвестиційних процесів у туристичній галузі України” науково обґрунтовано необхідність удосконалення державної інвестиційної політики в туристичній галузі, проведено оцінку стану та перспектив туристичної галузі як пріоритетної сфери інвестування, запропоновано модель регіонального туристичного комплексу для забезпечення конкурентних переваг регіонального туризму.

На основі узагальнення практичного досвіду автор обґрунтовує висновок про те, що загострення цілого комплексу економічних, політичних, правових, організаційних і соціальних проблем лежить в основі формування несприятливих умов для інвестиційної діяльності. Рейтинг України як країни, в яку інвестують, залишається невисоким – за показником якості бізнес-середовища наша країна посідає 75 місце серед 82 досліджуваних країн.

Дисертантом аргументовано, що за таких умов нераціонально розраховувати лише на ринковий механізм, який, будучи саморегульованою системою, в кризовій ситуації не може автоматично забезпечити ефективність інвестиційних процесів. Наголошується на необхідності формування комплексної політики державного регулювання інвестицій у туристичній галузі на національному та регіональному рівнях. Державна інвестиційна політика повинна бути націлена перш за все на розвиток внутрішнього інвестиційного потенціалу. Внутрішні інвестиційні потоки мають спрямовуватися в сектори економіки, які становлять найбільший інтерес для країни. У галузі туризму доцільно вкладати інвестиції у реконструкцію, модернізацію старих туристичних баз, готелів. При будівництві готелів, прийнятті рішення щодо їх місткості автор рекомендує застосовувати диференційований підхід, враховуючи запропоновані у роботі власні розрахунки коефіцієнта туристичної неоднорідності територій України.

Пропонується розглядати державну інвестиційну політику в туристичній галузі як сукупність економічних, політичних, правових і організаційних заходів органів державної влади, спрямованих на організацію інвестиційних процесів та забезпечення повноцінного функціонування туристичної індустрії. При

формуванні державної інвестиційної політики важливу роль відіграють зовнішньоекономічна, грошово-кредитна, інноваційна і бюджетно-податкова складові.

За результатами проведеного дослідження визначено, що туризм має величезний потенціал розвитку і, як засвідчує досвід багатьох успішних країн, може виступати чинником економічного зростання національної економіки (в розвинених країнах доходи від туризму становлять 4-20% ВВП). Як вже зазначалося автором, туризм має важливе соціальне та економічне значення і тому, розвиваючись швидкими темпами, він збільшує доходи, створює нові робочі місця, забезпечує зростання рівня життя населення, розвиває галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг, а також соціальну та виробничу інфраструктуру в туристичних центрах. Туризм зменшує соціальну напругу навіть у часи економічних криз.

У дисертаційній роботі констатовано, що туристичні послуги в Україні мають низький рівень конкурентоспроможності (частка туристичного бізнесу у ВВП становить 1,5%). В результаті проведеного дослідження виявлені основні проблеми, що гальмують подальший розвиток туристичної галузі: застаріла інфраструктура засобів розміщення туристів, відсутність ефективного механізму сприяння вкладенню коштів у розбудову туристичної інфраструктури, недостатня ємність платоспроможного внутрішнього попиту, недосконалість правового регулювання у сфері управління розвитком туризму на регіональному та місцевому рівнях, відсутність ефективної системи підготовки та використання кадрів у туристичній індустрії.

На думку автора, туристична галузь України потребує удосконалення управління розвитком в напрямках: зміни структури послуг з переважно виїзного туризму на в'їзний і внутрішній, державної фінансової підтримки депресивних регіонів, формування регіональних туристичних комплексів та ін.

Переорієнтація туристичної галузі з переважно виїзного туризму на в'їзний і внутрішній дозволить збільшити приплив іноземної валюти в країну, покращити експортно-імпорتنний баланс туризму, розширити доступ населення України до користування туристичними послугами.

В Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2015 року розвиток туристичної, туристично-рекреаційної або курортно-рекреаційної сфери є одним з пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку 13 регіонів і міст Києва та Севастополя. На думку автора, доцільно для депресивних регіонів визнати пріоритетними розвиток культурно-історичного, екологічного, зеленого туризму та забезпечити їх державну фінансову підтримку. Для характеристики діяльності держави в частині підтримки розвитку туризму пропонується використовувати визначений автором коефіцієнт туристичної неоднорідності територій України (кількість в'їзних і внутрішніх туристів на 1 тис. км²).

Обґрунтовано, що для забезпечення належного фінансування державою, стимулювання розвитку в'їзного та внутрішнього туризму важливим заходом може стати створення системи регіональних туристичних комплексів. Регіональний туристичний комплекс – це сконцентроване на території регіону

об'єднання підприємств і структур туристичної індустрії та суміжних галузей, які взаємодіють між собою при створенні комплексного туристичного продукту регіону (рис. 1).

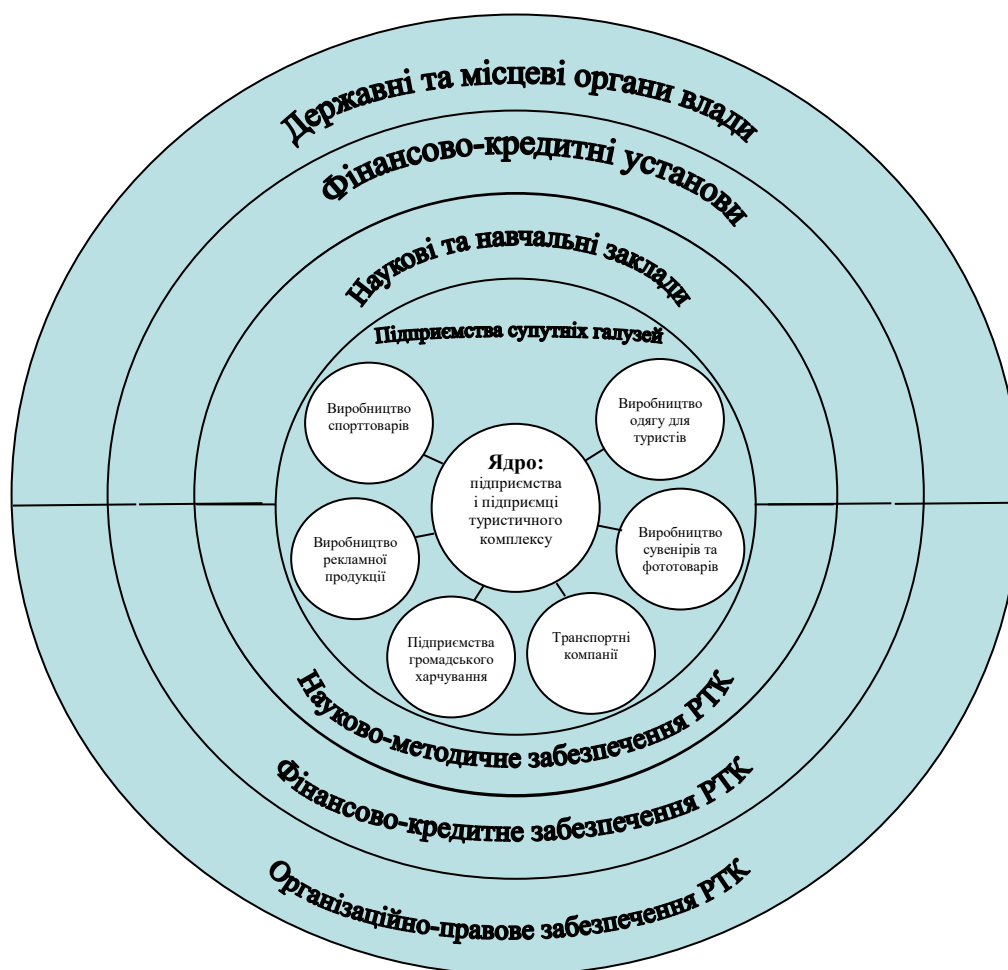

Рис. 1. Структура регіонального туристичного комплексу

*Джерело: розроблено автором

Зазначено, що тільки такий комплексний підхід забезпечить високу якість послуг на рівні світових стандартів і зробить регіональний туристичний ринок конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішньому ринках.

У третьому розділі „Напрями удосконалення інвестування туристичної галузі України” визначено потенційні джерела інвестування туристичної галузі, розроблено методику оцінки економічної ефективності інвестиційної діяльності, надано практичні рекомендації щодо удосконалення системи управління інвестиціями.

Проведений у дисертаційній роботі аналіз дозволив зробити висновок, що основним джерелом інвестицій в туристичний сектор української економіки залишаються власні кошти підприємств і організацій (яких на даний час не достатньо навіть для підтримки простого відтворення), частка державного сектора в інвестуванні є незначною, обсяги іноземних інвестицій особливо не впливають на розвиток туристичної галузі, кредитно-банківська система не є активним

суб'єктом кредитування туристичної індустрії. Виходячи з наведених вище обставин, у роботі обґрунтована доцільність створення Українського туристичного банку та його філій у регіонах з більш привабливими умовами кредитування, що дозволить враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, передусім держави та суспільства в цілому.

З огляду на важливість оцінки ефективності інвестицій, результативності використання матеріальних і фінансових ресурсів, автором розроблено і обґрунтовано алгоритм оцінки ефективності туристичного інвестиційного проекту та вибору ефективного проекту з кількох альтернативних. Для прийняття ефективних рішень автором запропоновано алгоритм автоматизованого обчислення показників оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів та вибору ефективного проекту з декількох альтернативних з використанням середовища Visual Basic, що дасть можливість підвищити ефективність туристичного бізнесу.

Доведено, що впровадження інноваційних підходів при інвестуванні в туристичну галузь здатне здійснити вплив на рівень її інвестиційної привабливості. На основі проведеного системного дослідження функцій і завдань управління інвестуванням інноваційного розвитку в туризмі у дисертації пропонується кодування функцій підсистем управління в матриці, що спрощує вивчення, аналіз і проектування систем управління, а також може бути застосовано для автоматизації інформаційних процесів управління інвестиціями на підприємствах туристичної індустрії (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця функціонального розподілу системи управління інвестиціями в туризмі

Функції інвестиційної діяльності		Джерела і вхідні потоки ресурсів				Забезпечення досягнення результатів і ефективності			Управління використанням інвестиційних ресурсів	
		10	20	30	40	50	60	70	80	90
1	планування	101	201	301	401	501	601	701	801	901
2	прогнозування	102	202	302	402	502	602	702	802	902
3	організація	103	203	303	403	503	603	703	803	903
4	регулювання	104	204	304	404	504	604	704	804	904
5	мотивація	105	205	305	405	505	605	705	805	905
6	контроль	106	206	306	406	506	606	706	806	906
7	облік	107	207	307	407	507	607	707	807	907
8	аналіз	108	208	308	408	508	608	708	808	908

*Джерело: розроблено автором

Кожен рядок матриці відповідає загальносистемній функції управління: планування, прогнозування, організація, регулювання, мотивація, контроль, облік, аналіз. Кожен стовпчик матриці відповідає певній підсистемі управління функцією інвестиційної діяльності. Першою групою функціональних підсистем (10 – 40) є джерела і вхідні потоки ресурсів (матеріальні і енергетичні, фінансові, трудові, інформаційні ресурси та їх використання). До другої групи (50 – 70) входять функціональні підсистеми управління процесами інвестування та забезпечення досягнення результатів і ефективності (науково-технічна

підготовка, розміщення інвестиційних ресурсів, утримання обладнання і споруд та розвиток технічної бази інвестиційної системи). Завданням третьої підсистеми (80 – 90) є управління використанням інвестиційних ресурсів (обслуговування інвестиційної діяльності, маркетинг).

На основі узагальнення світового досвіду у дисертаційній роботі обґрунтовано, що зростання обсягів інвестицій у сферу послуг в цілому, а особливо в галузь туризму, можливе лише через втілення принципу диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів. Його реалізація передбачає, по-перше, використання різноманітних (у тому числі інноваційних, венчурних для реалізації ризикових інвестицій) форм фінансування, по-друге, пріоритетність для туристичної галузі схем спільного фінансування (у тому числі із змішаних джерел), по-третє, необхідність залучення державного фінансування з усіх рівнів державного управління (національного, регіонального та місцевого) і для реалізації різноманітних цільових програм (наприклад, Євро 2012). Автором зазначено, що пряме державне фінансування проекту є однією з найбільш ризикових форм інвестицій з огляду на негнучкість управління та неналаштованість на ефективність (рис. 2). Для України особливо актуальним є спільне фінансування інвестиційних проектів, передбачених регіональними цільовими програмами підготовки та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, що здійснюватиметься централізовано за рахунок коштів державних і обласних бюджетів, а також інвесторів.

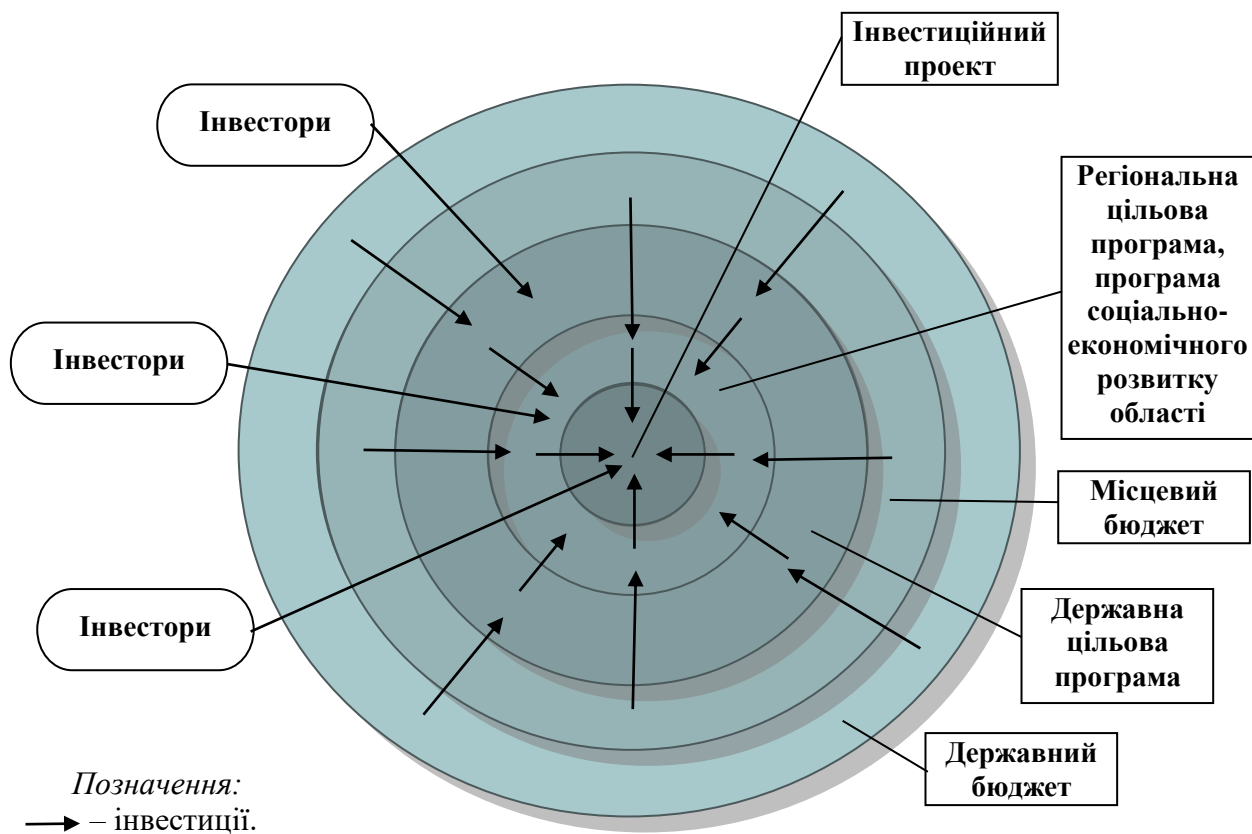

Рис. 2. Схема спільного фінансування

*Джерело: розроблено автором

У дисертаційній роботі розроблена комплексна інвестиційно-інноваційна модель забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі, побудована на системній дії інвестиційно-інноваційних чинників, які забезпечують функціонування і розвиток економічних суб'єктів на горизонтальному рівні (технології, інфраструктура, конкуренція, попит, суміжні галузі та ін.), включені в єдину вертикаль управління (національна економіка – туристична галузь – регіональний туристичний комплекс – туристичне підприємство) та підпорядковані стратегічній меті – забезпеченню конкурентоспроможності туристичної галузі в системі національної економіки України (рис. 3).

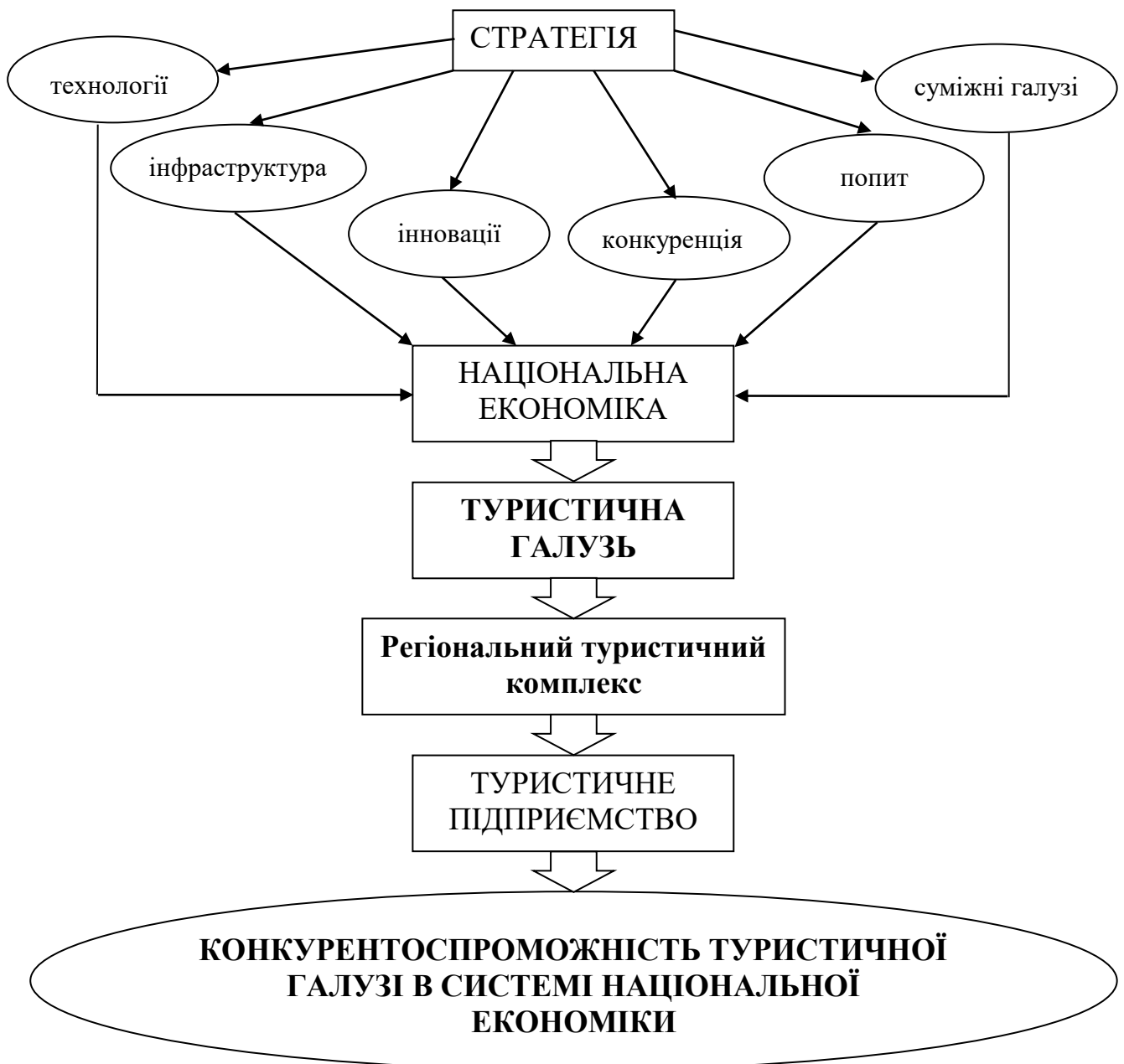

Рис. 3. Комплексна інвестиційно-інноваційна модель забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі

*Джерело: розроблено автором

Запропонована дисертантом модель може стати одним із інструментів розробки стратегії розвитку туристичної галузі України на основі максимізації інвестиційно-інноваційних чинників, що стане вирішальною умовою забезпечення сталого розвитку національної економіки та формування її конкурентних переваг.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення проблеми щодо активізації ефективної інвестиційної діяльності в туристичній галузі. Системне дослідження теоретичних засад інвестування, розкриття особливостей інвестування в туристичній галузі з огляду на її важливість для національної економіки України дали можливість автору сформулювати наступні висновки:

1. В системі інвестиційної діяльності ринкової економіки важливе економічне і соціальне значення належить інвестиціям у туристичну галузь. Зважаючи на комплексне значення (економічне, екологічне, культурне, оздоровче та інші) туризму, а відповідно – інвестицій у цю галузь для забезпечення сталого розвитку національної економіки, поняття „туристичні інвестиції”, представляють собою всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої отримуються прибуток та економічне зростання в масштабах суспільства або досягається соціальний позитивний ефект. Враховуючи зростаюче значення інновацій та сучасних технологій у забезпеченні конкурентоспроможності туристичних підприємств, пропонуємо розрізняти за об’єктами вкладення реальні, фінансові, інноваційні, інтелектуальні та освітні інвестиції. Залучення освітніх інвестицій забезпечить якість освіти та підготовку фахівців інноваційного типу.

2. Успішний розвиток туристичної галузі неможливий без активного впливу держави на умови її функціонування. Участь держави полягає у: зниженні ціни інвестицій в туристичні проекти, що включає позики за вигідними відсотками; встановленні податкових пільг, захисті від подвійного оподаткування; продажі, оренді землі або об’єктів інфраструктури за ціною, нижчою ринкової; наданні гарантій на інвестиції з метою залучення іноземних інвесторів. В умовах соціально-орієнтованої ринкової економіки в Україні може бути використана дворівнева модель державного регулювання розвитку туризму: поєднання функцій державного та місцевих органів влади. Управління інвестиціями, яке ґрунтується на розподілі повноважень між загальнодержавними та регіональними рівнями державного управління, має доповнюватися координацією діяльності громадських організацій та активною співпрацею з потенційними інвесторами, у тому числі іноземними.

3. Створення позитивного іміджу нашої держави, відновлення довіри зі сторони вітчизняних та іноземних інвесторів є ключовим питанням ефективного управління інвестиціями в туристичній галузі. Забезпечення сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі може бути забезпечено комплексом заходів: встановлення ставки податку на прибуток для пріоритетних

напрямів діяльності (в'їзний і внутрішній туризм) – 12,5%, для пасивних доходів (виїзний туризм) – 25%; звільнення від податку коштів, інвестованих у будівництво або реконструкцію туристичних об'єктів; надання фірмам, орієнтованим у своїй діяльності на в'їзний і внутрішній туризм, пільгових кредитів на термін до 10 років з відсотковою ставкою 3% і з компенсацією різниці у відсоткових ставках державою; налагодження системи страхування інвестицій у галузі туризму.

4. Необхідність формування комплексної політики державного регулювання інвестицій у туристичній галузі на національному та регіональному рівнях пояснюється невисоким рейтингом України як країни, в яку інвестують, – за показником якості бізнес-середовища наша країна посідає 75 місце серед 82 досліджуваних країн. Державна інвестиційна політика представляє собою сукупність економічних, політичних, правових і організаційних заходів органів державної влади, спрямованих на організацію інвестиційних процесів та забезпечення повноцінного функціонування туристичної індустрії. Державна інвестиційна політика повинна бути націлена перш за все на розвиток внутрішнього інвестиційного потенціалу. При будівництві готелів, прийнятті рішення щодо їх місткості автор рекомендує застосовувати диференційований підхід, враховуючи запропоновані у роботі власні розрахунки коефіцієнта туристичної неоднорідності територій України.

5. Досвід багатьох країн світу доводить, що туризм має важливе соціальне і економічне значення, може виступати реальним чинником економічного зростання (доходи від нього становлять 4-20% ВВП). В Україні туристичні послуги мають низький рівень конкурентоспроможності (частка туристичного бізнесу у ВВП становить 1,5%). Основними проблемами, що гальмують подальший розвиток туристичної галузі, є застаріла інфраструктура засобів розміщення туристів, відсутність ефективного механізму сприяння вкладенню коштів у розбудову туристичної інфраструктури, недостатня ємність платоспроможного внутрішнього попиту, недосконалість правового регулювання у сфері управління розвитком туризму на регіональному та місцевому рівнях, відсутність ефективної системи підготовки кадрів. Перспективними напрямками розвитку туристичного ринку визначені: зміна структури туристичних послуг, державна фінансова підтримка депресивних регіонів, формування регіональних туристичних комплексів та інше.

6. Запропоновано підходи щодо формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку туризму на основі регіональних туристичних комплексів. Регіональний туристичний комплекс – це сконцентроване на території регіону об'єднання підприємств і структур туристичної індустрії та супутніх галузей, які взаємодіють між собою при створенні комплексного туристичного продукту регіону. Такий комплексний підхід забезпечить високу якість послуг на рівні світових стандартів і зробить регіональний туристичний ринок конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішньому ринках.

7. Впровадження нового механізму стимулювання інвестицій в розвиток туризму можливе через активізацію системи кредитування інвестиційного процесу. Доцільним є створення Українського туристичного банку з філіями в

регіонах з більш привабливими умовами кредитування. У запропонованій в дисертації схемі управління туристичним банком враховуються інтереси всіх зацікавлених сторін, передусім держави та суспільства в цілому.

8. Інноваційні підходи щодо інвестування в туристичну галузь з точки зору ризиків і шляхів їх мінімізації передбачають такі форми фінансування інвестиційних проектів: пряме фінансування, фінансування, засноване на принципі диверсифікації, і спільне фінансування інвестиційних проектів. Застосування принципу диверсифікації фінансування інвестиційних проектів у сфері туризму дозволить, по-перше, використовувати різноманітні (у тому числі інноваційні, венчурні для реалізації ризикових інвестицій) форми фінансування, по-друге, вважати пріоритетними для туристичної галузі схеми спільного фінансування (у тому числі із змішаних джерел), по-третє, залучати державне фінансування з усіх рівнів державного управління (національного, регіонального та місцевого) і для реалізації різноманітних цільових програм (наприклад, Євро 2012). Така диверсифікація фінансування інвестицій у туризмі забезпечить мінімізацію ризиків і підвищення ефективності діяльності учасників проектів. Комплексна інвестиційно-інноваційна модель забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі побудована на принципах системності за вертикаллю і горизонталлю та з метою максимізації всього комплексу інвестиційно-інноваційних чинників, стане вирішальною умовою сталого розвитку туристичної галузі України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Стойка В.О. Сучасні тенденції функціонування туристичної галузі в Україні / В.О. Стойка // Економіка України: інвестиційно-інноваційні проблеми розвитку. Колективна монографія / За ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ. – 2006. – С. 187-192. *Особистий внесок автора: параграф 2.6; 0,27 друк. арк.*

2. Стойка В.О. Тенденції розвитку інноваційної діяльності в туристичній сфері / В.О. Стойка // Економіка України: соціальні аспекти інноваційної моделі розвитку. Колективна монографія. / За ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ. – 2007. – С. 259-264. *Особистий внесок автора: параграф 2.16; 0,27 друк. арк.*

3. Стойка В.О. Маркетинг як необхідний елемент управління туристичною фірмою / В.О. Стойка // Економіка України: проблеми економічного розвитку. Колективна монографія. / За ред. В.Ф. Беседіна, А.С. Музиченка. – К.: НДЕІ. – 2007. – С. 385–393. *Особистий внесок автора: параграф 4.6; 0,41 друк. арк.*

4. Стойка В.О. Державне регулювання туристичної сфери України / В.О. Стойка // Економіка України: проблеми розвитку галузей і регіонів. Колективна монографія. / Від. ред. В.Ф. Беседін, А.С. Музиченко. – К.: НДЕІ. – 2008. – С. 97–102. *Особистий внесок автора: параграф 1.15; 0,27 друк. арк.*

5. Стойка В.О. Особливості формування інвестиційного клімату в туристичній галузі / В.О. Стойка // Економіка України: стратегічне планування. /

Від. ред. В.Ф. Беседін, А.С. Музиченко. – К.: НДЕІ. – 2008. – С. 376-381.
Особистий внесок автора: параграф 3.13; 0,27 друк. арк.

У наукових фахових виданнях:

6. Стойка В.О. Сучасні аспекти управління інвестиціями / В.О. Стойка // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. Випуск №8 / Наук. ред. І.К. Бондар. – К., 2004. – С. 175–178. (0,23 друк. арк.).

7. Стойка В.О. Проблеми та перспективи розвитку сільського туризму в Україні / В.Ф. Савченко, В.О. Стойка // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – Чернігів, 2010. – №4(8). – С. 5–12. (0,55 друк. арк.). *Особистий внесок автора: запропоновано підходи щодо формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку туризму на основі регіональних туристичних комплексів; 0,3 друк. арк.*

8. Стойка В.О. Актуальні проблеми та перспективи розвитку туристичної галузі як пріоритетного напрямку інвестування соціальної сфери / В.О. Стойка // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – 2011. – № 1 (9). – С. 96-104. (0,55 друк. арк.).

9. Стойка В.О. Зарубіжний досвід інвестиційної політики в туристичній галузі та можливості його застосування / В.О. Стойка // Економічний простір: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, 2011. – № 45 С. 94–106. (0,64 друк. арк.).

10. Стойка В.О. Напрями активізації інвестиційної діяльності в туристичній сфері України / В.О. Стойка // Економічний простір: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, 2011. – №46. – С. 111–120. (0,56 друк. арк.).

В інших виданнях:

11. Стойка В.О. Перспективи розвитку зеленого туризму в Україні / В.О. Стойка // Економічний розвиток країни: проблеми, пріоритети, правові аспекти. Збірник матеріалів. – Умань: СПД Жовтий. – 2008. – С. 153–156. (0,18 друк. арк.).

12. Стойка В.О. Окремі аспекти розвитку туристичної індустрії в Україні / В.О. Стойка // „Розвиток наукових досліджень, 2008”: матеріали четвертої міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 24–26 листопада 2008 р. – Полтава: вид-во „ІнтерГрафіка”. – 2008. – Т. 15. – С. 63–65. (0,14 друк. арк.).

13. Стойка В.О. Перспективи розвитку сільського туризму в Україні / В.О. Стойка // „Культурна спадщина України”: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Умань, 15–16 травня 2009 р. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2009. – С. 206–209. (0,18 друк. арк.).

14. Стойка В.О. Сучасні тенденції розвитку туризму в Україні / В.О. Стойка // „Культурна спадщина України”: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Умань, 15–16 травня 2009 р. – С. 138–142. (0,23 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Стойка В.О. Науково-практичні засади інвестування туристичної галузі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством. Чернігівський державний інститут економіки і управління. – Чернігів, 2011.

У дисертаційній роботі висвітлено наукові й практичні проблеми інвестування. Досліджено економічну сутність інвестицій, уточнено поняття економічної категорії „інвестиції” та вдосконалено класифікацію інвестицій за об’єктами вкладення. Здійснено аналіз стану і тенденцій інвестиційних процесів у туристичній галузі та виявлено пріоритетні напрями інвестування.

Визначено, що для подальшого розвитку вітчизняного туризму необхідне забезпечення сприятливого інвестиційного середовища. Розроблено модель регіонального туристичного комплексу (РТК). Запропоновано методологічні підходи щодо формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку туризму на основі регіональних туристичних комплексів, які виступають групою взаємопов’язаних підприємств і структур туристичної індустрії та інших галузей, що взаємодіють і взаємодоповнюють один одного при створенні комплексного туристичного продукту; доведено, що реалізація ідеї РТК у системі національної економіки сприятиме формуванню та посиленню конкурентних переваг регіонів в контексті національної стратегії підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Доведено, що для стимулювання інвестицій у розвиток туризму необхідне створення Українського туристичного банку з філіями в регіонах з привабливими умовами кредитування та запропонована схема управління ним.

Запропонована комплексна інвестиційно-інноваційна модель забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі. Обґрунтовано, що максимізація інвестиційно-інноваційного чинника є вирішальною умовою стійкого розвитку туристичної галузі України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційно-інноваційний фактор, інвестиційне середовище, інвестиційне рішення, ефективність інвестицій, регіональний туристичний комплекс, депресивний регіон, сталий розвиток.

АННОТАЦИЯ

Стойка В.А. Научно-практические основы инвестирования туристической отрасли. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – Экономика и управление национальным хозяйством. Черниговский государственный институт экономики и управления. – Чернигов, 2011.

В диссертационной работе исследованы научные и практические проблемы инвестирования туристической отрасли. Изучены роль и экономическая сущность

инвестиций, уточнено понятие экономической категории „инвестиции”, усовершенствована классификация инвестиций по объектам вложения, доказана их взаимосвязь с экономическим ростом. Осуществлен анализ состояния и тенденций развития инвестиционных процессов в туристической отрасли и выявлены приоритетные направления инвестирования национальной индустрии туризма.

Усовершенствовано понятие о факторах, влияющих на привлечение инвестиций в туристическую отрасль, среди которых наиболее значительными являются глобализация финансово-хозяйственных связей, инвестиционная среда, воздействие различных рисков, система страхования и кредитования, состояние финансового рынка и нормативно-правовая база. Для осуществления надлежащего финансирования государством, стимулирования развития въездного и внутреннего туризма и стабилизации инвестиционной среды разработана и предложена модель регионального туристического комплекса (РТК) как объединение местных властей, общественных организаций, высших учебных заведений, представителей бизнеса.

Доказана необходимость создания нового механизма стимулирования инвестиций в развитие туризма через активизацию системы кредитования инвестиционного процесса (создание Украинского туристического банка с филиалами в регионах). В предлагаемой в диссертации схеме управления туристическим банком учитываются интересы всех заинтересованных сторон, прежде всего государства и общества. Принятие инвестиционного решения всегда связано с определенным риском, влияющим на эффективность инвестиционного проекта, что отражается в предложенной модели взаимозависимости эффективности, инвестиционного решения и риска. Для определения эффективности инвестиций в индустрию туризма целесообразно использовать несколько дисконтированных показателей, характеризующих проект с определенной точки зрения. Разработано и научно обосновано алгоритм оценки эффективности туристического инвестиционного проекта и сравнения нескольких альтернативных проектов, а также компьютерную программу для его расчета.

В условиях глобализации максимизация инвестиционно-инновационного фактора является решающим условием устойчивого развития туристической отрасли Украины. Предложенная матрица функционального распределения системы управления инвестициями позволяет упростить изучение, анализ и проектирование систем управления и автоматизировать информационные процессы управления инвестициями. В диссертации разработана методика расчета показателя инновационной активности туристического предприятия, что соответствует уровню его инвестиционной привлекательности. При внедрении инновационного подхода инвестирования в туристическую отрасль с точки зрения рисков и путей их минимизации предлагается различать следующие формы инвестирования: прямое финансирование, финансирование на принципе диверсификации, совместное финансирование и создание венчурных фондов. Предложена схема совместного финансирования инвестиционных проектов, предусмотренных региональными целевыми программами.

На сегодня недостаточны средства как отечественных, так и иностранных

инвесторов. Поэтому комплексный подход к вопросу управления инвестированием инновационного развития является чрезвычайно актуальным. Предлагаемая комплексная инвестиционно-инновационная модель обеспечения конкурентоспособности туристической отрасли основывается на принципах системности по вертикали и горизонтали. Данная модель может быть одним из инструментов разработки стратегии туризма.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционно-инновационный фактор, инвестиционная среда, инвестиционное решение, эффективность инвестиций, региональный туристический комплекс депрессивный регион, устойчивое развитие.

ANNOTATION

Vitaliy O. Stoika Scientific and practical principles of tourist industry investment. – manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of Candidate of economic sciences in the specialty 08.00.03 – Economics and national economy management. Chernihiv State Economics and Management Institute. – Chernihiv, 2011.

Scientific and practical investing problems were highlighted in the thesis. The investments economic substance was investigated, the economic category of „investment” notion was refined and the investment classification by the attachment objects was improved. The analysis of investment processes trends in tourist industry was made and investment priorities were identified.

It was proved that for further domestic tourism development providing with favorable investment environment is needed. The model of regional tourist complex (RTC) was developed. Methodological approaches to the formation of investment and innovative tourism development model that based on regional tourist complexes, which act as a group of interconnected companies, tourist industry structures and other sectors that interact and complement each other during the comprehensive tourism product creation were proposed; it was proved that the realization of regional tourist complex idea in national economy system will facilitate regions competitive advantages formation and enhancing in the context of national strategy tourist industry competitiveness increasing both in domestic and foreign market.

It was proved that in order to stimulate investments in tourism development it is necessary to create Ukrainian tourist bank with branches in regions with attractive credit terms and its managing scheme was proposed.

A complex investment and innovative model of tourist industry competitiveness providing was proposed. It was proved that investment and innovation factor maximizing is the crucial condition for sustainable tourist development in Ukraine.

Key words: investment, investment activities, investment and innovation factor, investment environment, investment decision, investment efficiency, the regional tourist complex, depressed area, sustainable development.